

Titel: En sandfærdig og tilforladelig Beretning om Junior Philopatreias Opstandelse, med meere som Historien fortæller saare lystelig og kortvillig at læse, til Trykken befordret af Rosentornes Ven.

Citation: "En sandfærdig og tilforladelig Beretning om Junior Philopatreias Opstandelse, med meere som Historien fortæller saare lystelig og kortvillig at læse, til Trykken befordret af Rosentornes Ven.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 4*, A.F. Stein, 1771, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_004-shoot-workid1_004_017.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 4

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

En
sandfærdig og tilforladelig
Beretning
om
Junior Philopatreias

med meere

som Historien fortæller

saare lystelig og kortvillig at læse,

til Trykken befordret af

Rosentornes Ben.

Kjøbenhavn, 1771.

Trykt og faaes tilkiøbs hos August Friderich Stein, boende i Skidenstrædet.

2

3

De hæderlige

Brændeviinsbrænder-, Raalemager- & c. & c. Laug dvs.: Embeder,

item

De som arbeide

i

Læder-Konsten,

tilskrives

dette lidet Skrift i al Ærbødighed,

og forønskes

al Velstands Opkomst og Flor

af Velmeent Hierte og Hu paa det kierligste.

4

5

Indsigtsfulde Mestere! samtlige kiere Venner og elskelige

Patrioter!

Eftersom jeg har befundet, at den vigtige Tidende om den store og umistelige Patriot, Junior Philopatreias kaldet, hans alt for tidlige Død og Afgang har foraarsaget Eder

6

en ubeskrivelig Bedrøvelse og Beklemmelse, efterdi det var for Eders samtlige Laugs dvs. Embeders Opkomst og Flor han stedse fegtede, som en Løve med største Rafenhed og Afsindighed, ja skrev saa heftig og eftertrykkelig mod Jøder og Frimestere, at enhver Fornuftig ey noksom kand beundre den utrættelige Fliid, som han besidder i at sammensmidde Bøger, og den ugemeene Styrke han har i fremmede og ubekjendte Tungemaal: Saa for at standse denne Eders høystbillige, men nu unødvendige Sorg og Klage, har jeg det for min Pligt skyldigst eragtet, at tilskrive Eder denne sandfærdige, skiønt forunderlige, men for Eder saa betydelige og frydefulde Tildragelse : at samme berømmelige Junior Philopatreas er igjen

7

mod alles Formodning qvasi per miraculum kommet til Live og opstaaet. Saa kan jeg og hermed have den Ære at forsikkre Eder: at han efter sin Opstandelse er blevet Eders Velyndere og Forsvarere langt ivrigere end nogensinde forhen; thi han har allerede paa nye ladet 2 ypperlige Skrifter udkomme fra sin hældige Pen, nemlig: Jødernes Rankers Aabenbarelses 2den Deel, og det første Hefte af Velmeente Betænkninger om alle Laugene til Høyere Eftertanke, geleydet med en liden vakker og meget grundig Velmeent oekonomisk Udregning. Ja han har helligen svoret ved sin Rokkelor og alle de Caribiske Eylænde Jøders og Friemesteres 3: Bønhasers totale Ruin og Øde-

8

læggelse i Danner Kongens Majestetens samtlige Riger og Lande. Aftørrer derfor nu de bittre og salte Taarer, som nu rinder forgieves. Fryder Eder, ja springer af Glæde!; thi Eders saa tapre, saa lærde og saa forreyeste Fortalsmand, der var hensovet, er igjen kommet til Live, ligerviis som Spie-Fluen bliver levende, naar den vederqvægende Soels, Verdens gyldne Øyes Straaler opvarmer dens spæde Legeme, som den bedrøvelige Vinters giennemtrængende Kulde har fortørret og stivgiort. Klog hensov han, men langt klogere er han opvaagnet, og vil nu efter de mange og vigtige Aabenbariger, som han imidlertid har havt, paa det grundigste og tydeligste lære Eder, hvoraf Eders Langs dvs. Embeders

9

Velstand baade kan qvælde og neddæmpes, see de forhen benævnte Skrifter, som han efter sin Opstandelse har udgivet; hvis uundværlige Fortsættelse han lover. Gid! I ikkun vilde følge, og iverksætte hans finde Raad, og saaledes skiønne paa hans utrættelige Fliid og Arbeidsomhed for Eders Vel at befordre! Men Ach! desværre! Menneskene ere saa tungnemme og ulærvillige til det nyttige, og tillige saa skrækkelig utaknemmelige! De skiønner ey paa det gode, medens de haver det, men da først, naar de har mistet det, og saa er det bag efter, som Peder Syv heel merkeligen siger: bag efter kommer tyndt Øll. Jeg vil derfor nu, da I af Skade har lært at blive kloge, haabe, at I herefter sætter større Priis

10

og Høyagtelse paa hans Oeconomiske og Politiske Skrifter, kjøber dem, læser flittig i dem, og for alle Ting følger de herlige Anslag, som han der gjør i alle Konster og Videnskaber. Det er baade tit hans og Eders Nytte og Fordeel, og saa opnaaes Hensigten af hans mangfoldige udkomne Skrifter. Valete plurimum.

11

Første Kapitel.

Om

Junior Philopatreas Henrykkelse.

O! Junior! Junior! qvæ te dementia cepit.

Det er:

Junior Philopatreas har en stor Forstand.

Af Rosentornes Skrift, Junior Philopatreas Død og Begravelse kaldet, veed man, at en haard og farlig Sygdom overfaldt den-

12

ne Mand, hvoraf han endelig døde, og blev siden paa det prægtigste ført til sit Hvilested. Denne for Staten saa vigtige Tidende kunde ey andet end foraarsage en almindelig Sorg og Veemodighed, saasom denne Mand altid har været i sit Slags een af de største og besynderligste, som Verden nogen Tid har seet. Men saa tilbøyelige ere Menneskene til at troe det Onde, og gemeenlig indbilder de sig at en Ulykke er større end den virkelig er! Ja hvor ofte forestiller de sig ikke Ulykker, hvor ingen er! Som vi læser i den Danske Jasons Peder Paarses Krønike om Anholterne, der indbildte sig at Tyrken var kommet i deres Land for at gjøre Erobringer,

den Tid Peder Paars paa sit Argonautiske Tog strandede der, og med sit heele Følge var kommet op paa Landet, da dog baade han og alle hans Følge-Svenne vare ligesaa gode Christne som de redelige Anholtere. Saaledes gik det og her. Junior Philopatris blev ikke alleene holdet for at være daarlig dvs. syg, men endog for at være incurabel. Men hvor ofte bedra-

13

ger ikke vore Tanker os! Ja, kan de erfarneste Læger, som Erfarenhed lærer os, ofte tage feyl, og være uvidende om de Sygdommes Natur og Beskaffenhed, som de dog giver ud for at kunde fordrive; Hvor meget lettere kunde da ikke Junior Philopatris Bekiendtere falde paa at dømme anderledes om hans Tilstand end den virkelig var! Thi naar denne Mand, som var overvældet af saa mange Bekymringer for det almindelige Beste, hvilke ikke alleneste kiendelig svækkede hans svage Sinds Kræfter, men endog undertiden formindskede Legemets, naar denne Mand, siger jeg, forekom dem noget mat eller traurig, og tankefuld, tænkte de strax at han var syg, og endelig, at han maatte være død, naar han, som man siger, ey rørte Haand eller Fod. Udfaldet har derfor nu bevlist langt andet; thi Udfaldet er Daarernes Læremester, siger den store Titus Livius i sin Kundskabs Bog om Danner Kongen Regner Lodbrok, og vi ere jo alle Daarer og Vanvittige, som vi siunger i Horatii 2den

14

Bogs 3die Straffe Digt, dog med stor Forskiel, see Junior Philopatris samtlige Skrifter og Ugelspil. For nu at have en tilforladelig Beretning, og en nogenlunde fuldstændig Krønnike om denne besynderlige og vidunderlige Tildragelse med Junior Philopatris, hvorom kan være adskillige Meeninger, vil jeg her ligesom i et centro og Middelpunkt pro modulo nempe virium (see Begyndelsen af lærde udkomne Kritiske Disputater) i al muelig Korthed og Eenfoldighed paa det oprigtigste sammendrage alle til denne sælsomme Begivenhed bidragende Omstændigheder.

Man veed af Mahomeths Exempel, hvorlunde han ofte blev henrykt, og undertiden længe var fra sig selv, men imidlertid holdt lange Samtaler med Englene & c. med meere, som alt findes antegnet i hans Kundskabs Bog Alcoranen kaldet. Nu er det jo en afgjort Sag at store Mand har gemeenligen man-

15

ge Ting tilfælles, særdeles de som har Hovedet fuldt af falske Indbildninger om deres egen ufejlbare Indsigt, og gaaer frugtsommelig med store Anslag, hvilke som oftest forleder dem til at opkaste sig til Formænd og Stiftere af falske og vildfarende Lærdomme, hvad enten der nu er in Theologicis, Oeconomicis, Politicis &c.; thi der er Kiætttere og Enthusiaster i alle Videnskaber, i sær tager nu Politiske og Oeconomiske Kiætttere og Enthusiaster stærk Overhaand, see de sleeste siden Trykke-Friheden udkomne Skrifter, saa jeg troer man med Føye kunde kalde nærværende Seculum med Tilnavn Politicum eller Oeconomicum. Men at komme til Sagen igien, da søger Kiætttere at forplante sine vildfarende Lærdomme enten med Magt og List tillige (som Mahometh og Paven, der drikker Christen Blod, hvilket gamle Gunnild heel ynkelig klager I den nye Viise om Peder Paars) eller allene ved Bedragerske Skrifter, i sær naar Trang tillige driver dem til at skrive, som Jacob Bøhm,

16

Spinoza og Junior Philopatris; thi hver Land har til sine Tider havt store Mænd, som man siger i Ordsproget: den er brudne Potter i alle Land. Et lige Tilfælde med Mahometh har vores store Junior Philopatris, han bliver ofte henrykt og er ligesom fra sig selv, ja ligesaa vel som Swedenborg, holder lange Samtaler med Englene, heraf veed han at een af Dievlene hedder Lillicøe, see hans Skrift Sandheds Elskeres Besvarelse efter Loven. Han taler dog helst i den Tid med de gamle Danske Konger og Kiemper dvs: Aadilsmænd, saasom Kong Snit, Harald Klak, Sigurd Snogøye, Strekkodder, Svend Vognved & c. om Dannemarks gamle oeconomiske Tilstand og Staatsforfatning. Derved har han faaet Oplysning om Kong Snits Kundskabs Bog, som han ofte beraaber sig paa i sine Skrifter, samme skal efter hans troværdige Vidnesbyrd være en dyrebar, ja plat umistelig Bog for dem, som legge Vind paa Politiquen og Oeconomien.

17

Men han beklager derhøjs at dette ypperlige Skrift ey er i fleeres Hænder, og at det er det eeneste af denne store Konges Skrifter, som er tilovers. Kunde han faae Tiid fra sine egne Forretninger, saa vilde han give det i Trykken med sine & antiqvorum notis stellula distinctis ad modum novissimum. Men jeg kom fra Henrykkelsen, hvorom her egentlig skulde handles, og da farer Junior Philopatris, naar den kommer over ham, undertiden over paa Krabben-Eyland & c. til Acra og Acanien & c. for at gjøre nye Opdagelser, og erkynde sig om disse Landes nærværende Tilstand. Disse Henrykkelser varer stundom kort og stundom længe. Da han nu engang under Henrykkelsen kom i en heftig Disput med Waldemar Seyer, og Holger Danske i de Dødes Rige, om Korntyven i Dannemark, varede denne Henrykkelse i 4re samfulde Nætter og Dage, og det var just den Gang at hans Bekiendtere derover faldt paa at tænke at han var død; thi Junior Philopa-

18

treias skielver ey under sin Henrykkelse som Qvækerne. Hvorfore de paa beste Maade lode hans Jordefærd foranstalte, og omsider ledsagede ham til sit hæderlige Hvilested. De overordentlige Hendelser og Eventyrer, som der foregik med ham, sindes beskrevne i det følgende.

19

Andet Kapitel.

Om Junior Philopatreias opstandelse.

Mox sicut Phoenix redivivus pullulat arca.

Det er:

Ukrud forgaaer ikke.

Og det begav sig, efter at Junior

Philopatreias var udbaaren, og sat paa Kirkegaarden uden Øster Port (see videre herom i Rosentornes Beretning om Junior Philopatreias Død og Begravelse) at Henrykkelsen samme Dags Aften mod Midnat ophørte, og han begyndte nogenledes at komme til sig selv igjen. Men i det samme Han opvaagnede, raabte Han overlydt med en forskrækkelig Stemme disse heel betænkelige

Ord: Baskatie, Stuv, Bøjer,

20

Erel, Schekes, Piftorta, Snakkeveed. Hvad disse Ord skal belyde er Heel vanskeligt at sige, og derom er der stor Dispyt iblant de Lærde, i sær om det Sprog, hvortil de egentlig henhører. Ole Klokke siger at det er det ægte gamle Longobardiske Sprog, men Mikkel Pedel paastaaer at Ordene ere tagne af det beste Caribiske Sprog. Andre derimod ere faa onskabsfulde og skarnvurne, (som Folk er fleest i disse Tider) at de tør forsikkre, at Ordene har slet ingen Bemærkelse. Langt meere veltænkende er Lars Graver, som foregiver, at det er med Junior Philopatreias, som med de fleeste Høylærde og store Kunstnere, der altid vil have sig selv nogle visse Ting forbeholdne som Hemmeligheder, dem ingen andre maa vide eller forstaae. Men at komme til Historien igjen, da havde han neppe udtalt de anførte Ord, førend han begyndte at vilde reyse sig op, men fandt sig til sin største Forundring indfluttet i saa snevert et Rum, at han knap kunde vende sig. Neppe troede han at det var ham selv,

21

som fordem Jeppe paa Bierget, da han opvaagnede som Herremand, see herom Jeppe's Handlers Bog. Til al god Lykke var Kisten en meget stærk, saasom den var giort af Magistratens Brænde, men Laaget sprang strax op, da han begyndte at buldre i Kisten. Men hvor forbauset blev han ikke, da han ved den klare Maaned's Skin saae sig i denne Tilstand liggende i en Liig-Kiste paa en aaben Plads. Han troede da at det var gaaet ham som Hellig Anders, om hvilken Krønikerne melder, at han om Formiddagen holdt Messe i Joppe udi det forjættede Land, men om Eftermiddagen samme Dag opvaagnede uden for Slagelse. Dog glad over at være kommet ud af dette Fængsel, skyndte han sig af alle Kræfter hiem til sit gamle Logimente, hvor han paaførte heele Husets Folk en utroelig Skræk, hvilke holdte ham for et Spøgelse, saasom han just kom om Midnats Tide, da det er Spøgelsernes Tiid at regiere udi, hvilket af alle gamle Visers og Eventyrers eensstemmige

22

Vidnesbyrd beviisliggjøres kan, hvis Ord

herom ere disse:

Naar Klokken den er slaget Tolv, Saa kommer Spøgels og sorten Troid.

Endelig da Junior Philopatreias med uomstødelige Beviiser havde overtydet Huusfolkene om at det var ham selv, lod

han dem forstaae sin største Misfornøyelse

og billige Vrede over deres forargelige Opførsel imod ham, medens han var henrykt, fordi de havde holdt ham for at være død, og vildet begravet ham levende, hvis Frosten ey derudi havde giort den lykkeligste Forhindring. Og paa det at ingen herefter skulde kiende ham af hans forrige Klædedragt, besluttede han at

aflægge sin Rokkelor, og anskaffede sig et andet Klædebon.

23

Tredie Kapitel.

Om

Junior Philopatreas førte "og fornemste Bedrifter efter hans Opstandelse.

Mori morantur, qvocunqve sub axe morantur.

Findes saaledes udlagt i Billed-Bibelen:

Daarens Daarlighed ey dødes,

Om han end i Morter stødes.

Den store og uophørlige Skrive-Lyst, som fandtes hos Junior Philopatreas før hans store Henrykkelse vedvarede ikke alleeneste da Henrykkelsen var forbie, men var endog derved blevet langt større end nogensinde forhen. De mange og vigtige Ting han ved sine lærde Samtaler med de Afdøde havde faaet den nøyagtigste Oplysning om, dem hverken kunde eller burde han fordølge; thi det havde sandelig været crimen lece maje-

24

statis Divine & humany at fortie de Ting, som angaaer Danner-Kongens Majestetens samtlige Rigers og Landes Laugs : Embeders Opkomst og Flor, der altid har ligget Junior Philopatreas saa meget paa Hiertet. Men han var nu blevet ueens med sig selv, enten han skulde fortsætte nogle af de forhen fra ham udkomne vigtige Politiske, Polemiske & c. Skrifter, eller begynde paa nye. Endelig bestutter han for det første at fortsætte det grundige Skrift Jødernes Renkers Aabenbarelse; thi med Jøderne havde han ved denne Henrykkelse fattet et uforsonligt Had; efterdi Kong Bavary og Dronning Dagmar : Aurora (see det Skrift om Brændeviinsbrænder Laugets Opkomst og Flor og de 2de Deelee af Junior Philopatreas Anmærkninger) paa det nøyagtigste havde underrettet ham alle Jødernes skalkagtige Trekker og Renker. Man behøver kun at sammenligne den anden Deel med den første af dette Værk, saa kan man strax see en overmaade stor Forskiel paa dem; thi den anden Deel er skrevet langt grundigere,

25

fyndigere, og mere overbevisende end den første. Dog begik han af puure Nidkierhed og Patriotisk Forbittrelse imod Jøderne en gruelig Forseelse ved den anden Deel, nemlig han forglemte sin sædvanlige smukke Dedication til sin allernaadigste Sr. Dan. See hans Skrift om Brændeviinsbrænder-Lauget. Men Junior Philopatreas merkede strax at dette Skrift var moren utilstrækkeligt til at fylde noget i Dresselet, som reent var blevet udtømmet ved de unyttige Begravelse-Omkostninger og de store Udgifter til en nye Beklædelse; hvorfore han maatte gribe til et af sine største og beste Verker, nemlig det som kaldes Betænkninger over alle Laugene, hvoraf strax den første Deels første Hefte maatte løbe af Stabelen. Dermed fulgte en liden Velmeent oeconomisk Udregning, som han paa det nøyagtigste efter sin store Mathematiske Indsigt har udregnet ved Hielp af Søren Mathiesens Regne-Bog (NB. efter det Algebraiske i den første Edition) og Bonde-Praktiken. Naar heele dette uforlignelige

26

Skrift engang udkommer, som Gud forbyde, vil det vist tiene til stor Oplysning for Laugene, og stadfæste de store Tanker, som man for længe siden har fattet om ham af de forhen udkomne mageløse Skrifter. Disse ere de første og merkværdigste Bedrifter af Junior Philopatreas efter hans Opstandelse. Fleere saadanne Frugter deraf vil Tiden frembringe.

27

Efterretning til Publikum.

Med allerførste agter Junior Philopatreas at udgive ved Trykken nogle af de Skrifter, hvis Fortegnelse kan sees i Besvarelsen til Beelzebul Fukssvandser. Aarsagen, hvorfor de ey har kundet før udkomme, til hver Mands Brug og Beste, har været denne: at i dem indeholdes nogle meget vigtige Stykker, hvorom han i Forvejen nødvendig maatte have nogen Underretning fra Danner-Kongen Odin, Harald Blaaland, Sanct Roland & c., men da den nu ved seeneste Henrykkelse er indhentet fra dem Personlig og altsaa sikker og tilforladelig, kan de nu med første løbe under Pressen.

28

Velmeent Erindring

til

Junior Philopatris.

- - - Caput insanabile tribus

Anticyris.

Paa Dansk:

Mhr. De har stærk Hovedpiine.

Jeg seer Du har kun liden Hierne, og kunde gjerne lade være baade at skrive for og imod Laugene, samt ophøre med at gjøre Anslag og Forslag i Læder-Konsten og andre deslige Konster og Videnskaber. Det bliver Dig nok tienligst, at Du igien reyser over til de Caribiske Eylande; Der kan Du sætte dig ned, som Urtegaardsmand og Handelsmand, og plante Pistorta c : Snakkeveed paa Krabben Eyland og de andre deromkring

29

liggende udyrkede Eylande. Derved kunde Du drive en stor og betydelig Handel med Garver-Lauget i Engelland og andre Steder, og saaledes samle Dig store Rigdomme, saasom denne Plante er meget nyttig og brugbar til mange Ting for Laugene, efter Din egen ufeylbare Beretning i Dit Skrift Betænkninger over alle Laugene kaldet. Dette vilde mærkeligen hielpe til at faae disse store og fordelagtige Eylande optagne, og bringe store Skatter ind i Kongens Dresset og Fadebor, men for alle Ting see da til, at ingen Jøder kommer der over og sætter sig ned; thi de vilde da skade Garver-Lauget 10 dobbelt imod det de nu aarligen skader Naalemager-Lauget for, hvorpaa Du dog kun gjør saa løselig Overslag i Jødernes Renkers Aabenbarelses 2den Deel Ikke heller maa Du lade Friemestere c :

30

Bønhaser indsnige sig der; thi de vil strax kuldkaste heele dette nyttige Anlæg.

Ellers maa Du vide at man er kommen i stor Tvivl, om den Urt Pistorta er saa almindelig nyttig, som Du foregiver; thi den store Kodener Knipperus Dollingius siger i sit bekiendte Skrift de Planetis & stellis irrantibus c : om grønne Madurter (hvilket Skrift Du nok kiender; thi andre Botanici taler ey om Pistorta) at naar man spiser af denne Urt, har den samme Virkninger, som den Urt Hippomanes paa Hestene, nemlig at den gjør Folk galne og forrykt, og foraarsager en uophørlig Skrive-Syge og uafladelig Snakke-Lyst, hvoraf den har faaet det Navn Snakkeveed. Det er altsaa aabenbart at Du selv, Recept Forflytteren, Forfatteren af de deylige

31

nyelig udkomne Samtaler og andre saadanne af vore Tidens flittige Skriftmagere, hvilke et tomt Dresset og den bittre Hunger tillige nøder til uværdigen at agere Skribentere, maa heraf have faaet en god Dosis, siden Eders Skrive-Syge aldrig kan ophøre. Poetens Ord ere desto værre alt for nøye blevne opfyldte hos os siden Trykke-Friheden ved Eders mangfoldige, ja næsten utallige udkomne utidige Føstere, ret noget ynkeligt Rips Raps og elendigt Sammensurium, jeg meener disse Persii Ord i hans Fortale:

Qvis expedit psittaco suum $\chi\alpha\iota\rho\epsilon$? Corvos quis olim concarum salutare? Picasque docuit nostra verba conari? Magister artis, ingeniqve largitor

32

Venter, negatas artifex leqvi voces, Qvodsi dolosi spes refulserit nummi, Corvos Poëtas, & Poëtrias picas Cantare Pegasium credas melos.